

Primljen 28. 03. 2007.

PRIKAZ KNJIGE HANNE DALEWSKE-GREŃ SLAVENSKI JEZICI

*Marinela Aleksovski**

Filozofski fakultet, Zagreb

Hanna Dalewska-Greń

Języki słowiańskie

Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2002., 665 str.

Knjiga koju je napisala Hanna Dalewska-Greń pod naslovom *Slavenski jezici* predstavlja hvalevrijedan pokušaj sinkronijsko-poredbenog opisa slavenskog jezičnog svijeta. Ona ukazuje na njegovu unutrašnju raznolikost i na nedvojbenu srodnost. U uvodu autorica ističe kako je svrha njezina rada prikaz fonoloških sustava i gramatičkih struktura slavenskih jezika, te ujedno i predstavljanje različitih alfabeti i pravopisa. Autorica analizira zatečeno stanje slavenskih književnih jezika i svoju klasifikaciju potkrjepljuje primjerima, čime daje široki pregled namijenjen ponajprije studentima ruskog i poljskog jezika, a samim time i njihovim sveučilišnim profesorima te slavistima općenito.

Knjiga je podijeljena u pet poglavlja. U prvom se dijelu knjige obrađuju fonetski i fonološki sustavi, uz prozodijske, pa otuda naslov *Fonologija i fonetika*.

U *Morfonologiji*, točnije u drugom poglavlju knjige, kao što to i samo ime govori, predmet su opisa morfonološke alternacije koje se razvrstavaju u okviru izdvojenih obrazaca – posebno u fleksijski podsustav (nominalni i verbalni), a posebno u rječotvorje. Različitim se alternacijama pripisuju njima pripadajući morfološki konteksti, a razmatraju se i važnije uzajamne relacije, kako unutar samih morfonoloških činjenica, tako i između njih i fonološke, odnosno morfološke strukture slavenskih jezika. U prvom dijelu trećeg poglavlja koje nosi naslov *Morfolologija* opisuju se fleksijske kategorije karakteristične za slavenske jezike dijeleći ih pritom na imenske i glagolske, dok se u drugom, opširnijem dijelu obrađuju paradigme promjenjivih vrsta riječi. Četvrti dio obuhvaća neke odabrane sintaktičke probleme i mogli bismo ga doslovno prevesti starom

* Marinela Aleksovski, Filozofski fakultet, Zagreb; e-mail: maremore13@yahoo.com

hrvatskom riječju *Skladnja* u značenju sintakse (Adolf Veber Tkalčević: *Skladnja ilirskog jezika*; Ivo Pranjković: *Hrvatska skladnja, Druga hrvatska skladnja*). Opisana su sredstva pomoću kojih se u pojedinim slavenskim jezicima izražavaju modalnost, negacija te različite predikatne strukture. Glavna zadaća takva opisa je predstaviti osnovni inventar elemenata koji tvori semantičku rečeničnu strukturu te istaknuti sličnosti i razlike unutar tog inventara kod pojedinih slavenskih jezika. Posljednje poglavlje, *Književni jezici. Pravopis*, donosi podatke o razvojnim putovima slavenskih književnih jezika, o vrsti pisma kojim se pojedini slavenski narod služi te suvremenim pravopisima. Na samome je kraju usporedna tablica ćiriličkih i latiničkih alfabeti, a iza nje slijedi bogata bibliografija izvora s više od četiristotine bibliografskih jedinica.

Postoje još tri dodatka koja nadopunjuju pojedina poglavlja. Prvi dodatak nadovezuje se primjerima na simetrične i asimetrične sisteme dugih i kratkih samoglasnika koji se opisuju u prvom dijelu knjige. Drugi prilog je tematski također vezan uz prvo poglavlje, i to za naglasak i dužinu imenica ženskog roda u hrvatskom jeziku, dok se treći prilog sastoji od kratkih književnih odlomaka iz dvanaest slavenskih jezika koji služe kao njihova ilustracija.

Ova je knjiga izašla iz tiska 2002. godine i ako studenti slavistike požele iz nje saznati nešto više o hrvatskom jeziku, naići će na termin srpski/hrvatski koji autorica koristi kao opis jednog jezika u dvije varijante. Hanna Dalewska-Greń u uvodu komentira tu svoju odluku. Ovdje, radi ilustracije, navodimo primjere kojima se opisuje ta *srpsko-hrvatska grupa* uz

neke nedosljednosti, koje će, nadamo se, u sljedećim izdanjima biti ispravljene. Tako, recimo, u prvom poglavlju imamo primjere *t(ij)esto* i *d(j)eca* (str. 98.), gdje se jasno odvajaju zagrada obje varijante, a samo tridesetak stranica dalje imamo primjere: *vek*, *pevam*, *vero* bez hrvatskih ekvivalenata (str. 131.). Također nedostaju zgrade s hrvatskim refleksom *jata* i pred kraj prvog poglavlja gdje nailazimo samo na *mleko* (str. 153.), a slična je situacija i u poglavlju o morfonologiji. Tamo se daje kao primjer za instrumental jednine imenica ženskog roda: *reč* : *rečju* (str. 178.), dok se na 180. stranici kod alternacija u pridjevskoj deklinaciji navodi sve što je potrebno za razlikovanje hrvatskog od srpskog pridjeva: *ceo* // *cio* : *c(ij)ela*. Ne treba preskočiti ni *srpsko/hrvatske* primjere za nepostojano *a*:

devojka : *devojaka*

krioce : *krilaca*

plesni : *plesan* (str. 183.)

kao ni sljedeće primjere: *koren* : *korenje*, *bled* : *bledan* (str. 219.), *te deliti* : *deoba* (str. 225.) u kojima ne postoji hrvatska varijanta. Kao primjer suglasničke alternacije *k* : *č* autorica navodi *devojka* : *devojče* (str. 221.), a samo petnaest stranica dalje nalazimo *d(j)evojka* : *d(j)evojčki* (str. 236.). Nadamo se da će ove nedosljednosti koje smo ilustrirali biti ispravljene jer, kao što je Dalibor Brozović izjavio na Prvom slavističkom kongresu u Puli, na nama je da razvijamo, usavršavamo i njegujemo hrvatski jezik u skladu s njegovim vlastitim značajkama. Ako primijetimo da se te značajke na bilo koji način relativiziraju ili čak negiraju, onda je reakcija neophodna. Ova je velika slavistička knjiga značajna za sve slaviste, ali kriteriji za sve slavenske jezike u njoj,

ipak, nisu jednaki. Dodala bih ovdje još jednu rečenicu Dalibora Brozovića s već spomenutog kongresa:

“Jezici se ne ravnaju jedan prema drugomu, svaki je jezik sam sebi vrhovnim zakonom.” Prema tome, hrvatski jezik zaslužuje samostalnost koju mu napokon i strani slavisti moraju priznati.

